

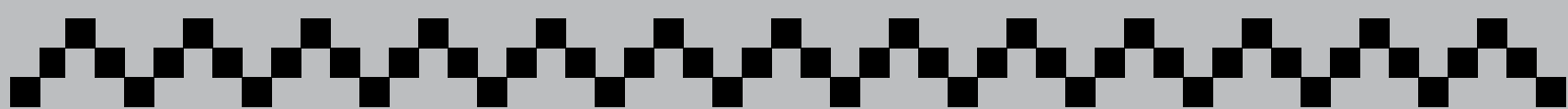
1937. aastal otsustasid Kodutütred valmistada Eesti Vabariigi 20. aastapäeva tähistamiseks kõigi kodutütarde osavõtul vaiba ning kinkida selle president Konstantin Pätsile. Vaiba kavandas tekstiilikunstnik Eda Nõmmik.

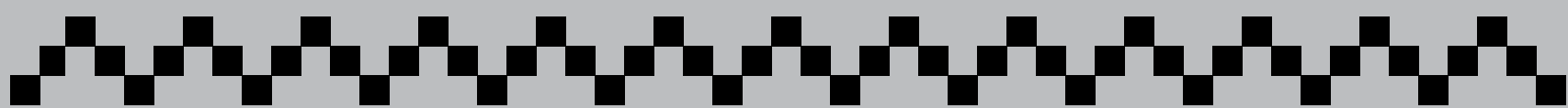
Selle valmistamist alustati 14. juunil 1937 Kodutütarde Võsu suvekodus, kus igal kodutütrel tuli pühendada vaiba tikkimisele kaks tundi päevas. Korraga tegi vaipa 5-6 tüdrukut. Vaip sai valmis 19. veebruaril 1938 Tartus. Vaiba tikkimisel osales kokku 468 inimest. Nendest 374 olid kodutütred ja 94 vanemad ning Naiskodukaitse liikmed. Vaiba valmistamiseks kulus 5058 töötundi.

Kingitus anti president Pätsile üle 23. veebruaril 1938. Koos vaibaga andsid kodutütred üle albumi kõigi tööst osavõtnute nimedega. Vaip pandi üles Orus asunud presidendi suve-residentsi ühes Eesti-teemalises toas, mille seinad olid Pompei punased.

Teise maailmasõja ajal Oru lossi rüüstati ja see hävis, vaiba saatus on teadmata. Küll aga on Valga muuseumis tallel lõngatutt samadest lõngadest, millest vaip valmistati.

Tekst põhineb Marju Raabe artiklil.

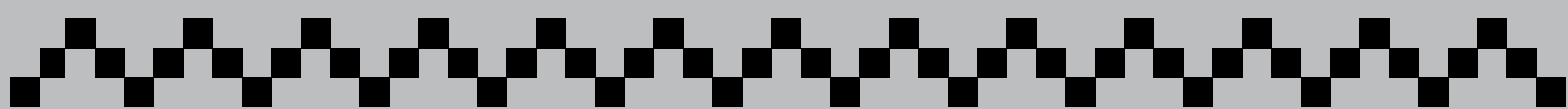

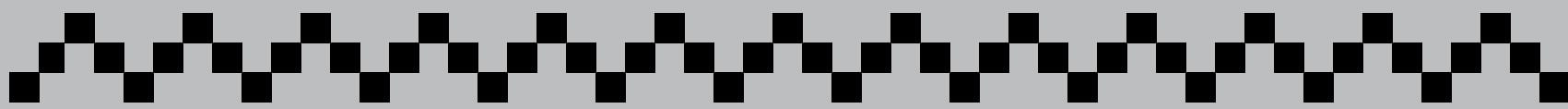

Mustrid on ilmselt suurima elujõu ja levikuga motiiviallikaid rahvusliku temaatika rõhutamisel. Mustrite levikut ja kasutamist toetasid 20. sajandi alguskümnenditel mitmed kampaaniad ja need tehti kättesaadavaks mitme trükise kaudu. Neist üks olulisemaid oli Voldemar Pätsi koostatud mustrikogumik „Eesti rahvariie ja ornament“ (1926), millel oli tõenäoliselt suur mõju paljude 1920.–1930. aastatel tegutsenud kujundusateljeede ja töökodade toodangule.

Raamat sisaldab üle 50 mustri, mis põhinevad rahvarõivatikanditel. Seda kataloogi võib käsitleda püüdena teatud mustreid kanoniseerida, sest raamatut kasutasid kunstikooli õpilased hiljem õppetöös. Käsitöös, keraamikas ja teistes tehnikates ja kunstivaldkondades (isegi arhitektuuris) kasutati rohkelt rahvuslikke mustreid ning 1920. ja 1930. aastatel polnud samaväärset materjali, kust õpilased ja tulevased kunstnikud inspiratsiooni oleks saanud ammutada.

Voldemar Päts oli aastatel 1914–1934 Riigi Kunsttööstuskooli (nüüdse Eesti Kunstiakadeemia) direktor. Lisaks oli ta Eesti esimese presidendi Konstantin Pätsi vend.

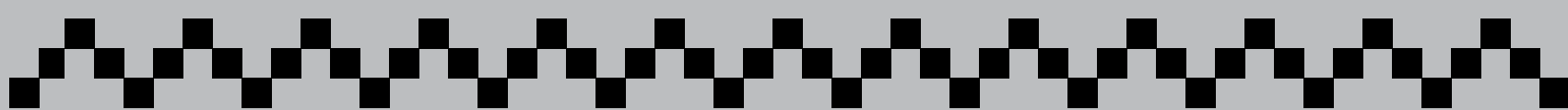

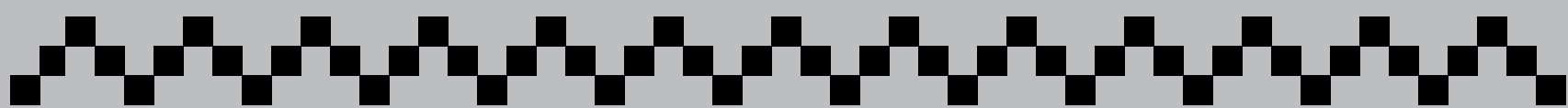
Eestis on aegade jooksul olnud mitu Belvedere Apollo koopiat, mida on näidatud nii siseruumis kui ka pargi-skulptuurina. Mõisnik Arved von Nolcken paigutas Belvedere Apollo kuju Alatskivi lossi parki 1880. aastatel. Kuju asus lossist 1,5 km kaugusel ja oli mõeldud lossi juurest üle järve avanenud pika vaatesihi lõpetuseks.

Alatskivi Apolloga on seotud mitu pärimust. Kohalikud seostasid teda kuradiga ja panid talle nimeks Raudmees. Oletatavasti löödi 1905. aasta revolutsiooni keerises kuju pea kuklast sisse ning vasak käsi ja peenis purustati.

Eeldatavasti 1920. aastatel lisati kujule käsitsi voolitud peenis.

1937. aastal Apollo kuju taastati ning toodi kubet varjava viigilehega president Pätsi palvel Kadrioru parki ning kuju teine koopia paigutati samal aastal Oru lossi. Oru lossis asunud Apollo kuju saatus on teadmata.

Kuigi Friedrich Reinhold Kreutzwaldi (1803–1882) eepos „Kalevipoeg“ on pälvinud ka kriitikat, on teosest saanud eesti rahvuslik tüvitekst. Rahvaluulele omaselt on eeposes Kalevipoega vastuoluliselt kujutatud. Tema tormakus, sõjakus ja vastuolulised naissuhted on tekitanud küsimusi, kas tegu on ikka sobiliku eesti rahva sümboolse representatsiooniga.

Lugematu arv eesti kunstnikke on kujutanud Kalevipoega, kes on eri aegadel olnud kord poisilikum, siis mehelikum, kord lihaselisem, siis jälle lopsakam, aga enamasti viikingiteemaliste kostüümidega või dekoratiivselt paljastatud. Kalevipoja kujutised on peegeldanud aktuaalseid mehe kehaga seotud ideaale, aga esitanud ka alternatiive normatiivsele mehelikkusele.

Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseks andis 1931. aastal välja vaibakirjade kogumiku, et edendada kodude kaunistamist moodsate vaipadega. Kogumiku eessõnas tunti muret, et parimal juhul on kodud küll kaunistatud, kuid maitsetult. Loodeti, et inimesed koovad nende kavandite alusel ise vaipu, et oma kodu armsamaks muuta ja üldmuljet elavdada. Kogumikus on 28 kavandit tunnustatud eesti kunstnikelt, sh Kalevipoega kujutav vaip Rudolf Lepvaltsilt.

